

НАПРЯМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінанси є важливою інституційною складовою економічної інфраструктури суспільства. Неможливо собі уявити забезпечення життєдіяльності людини, функціонування підприємств, реалізацію функцій держави без фінансів. Саме тому настільки важливою є фінансова політика, яка спрямовується на розв'язання конкретних тактичних завдань і досягнення певних стратегічних цілей.

Фінансова політика пов'язана з реалізацією координуючої ролі держави в соціально-економічному розвитку країни. Якщо на кінець ХІХ – початок ХХ ст. рівень державної централізації національного продукту становив 10–15 %, то в сучасному світі держава у середньому перерозподіляє 35–40 % національного продукту, а мінімальний рівень централізації становить 25 – 30 %. При цьому фінансова роль держави зростає не тільки кількісно, а насамперед якісно.

Навіть спрощена характеристика завдань фінансової політики і реалізації спрямовуючої ролі держави свідчить про те, наскільки складною та важливою є організація функціонування фінансової системи. При цьому фінансова стратегія й тактика мають ґрунтуватися на певній економічній доктрині держави. Ця доктрина визначає перш за все тип економічної системи, що формується в тій чи іншій країні. За основу свого подальшого розвитку Україна обрала соціально орієнтовану економіку, досить поширену в країнах Західної Європи.

У центрі соціальної ринкової економіки в цілому і політики соціального порядку зокрема знаходиться людина (як особистість) з її світоглядом, інтересами та переконаннями. Одним з базових і вихідних положень соціальної ринкової економіки є державна соціальна допомога, яка повинна надаватися тільки тим, хто її потребує. Чим більш масштабна система державної соціальної «благодійності», тим нижча її ефективність. Отже, соціальні проблеми мають розв'язуватися насамперед не за рахунок держави (в першу чергу, бюджетних коштів), а через підвищення ефективності економіки на основі конкурентного ринку. Завдання держави – створити для цього належні умови.

Досить часто розуміння соціально орієнтованої економіки обмежується широкою системою соціальних гарантій та виплат громадянам. Але, незважаючи на всю їх важливість, усе ж не вони є визначальними. Соціально орієнтована економіка передбачає перш за все високий рівень зайнятості й індивідуальних доходів громадян. Вона ґрунтується на високій ефективності економіки, що заснована на приватній ініціативі та підприємництві. Система ж соціальних гарантій є важливим їх доповненням, але саме доповненням, а не основою життєзабезпечення громадян.

Одним із головних важелів у системі державного регулювання економічного й соціального розвитку є саме фінансові інструменти. Найкращою фінансовою політикою є та, що забезпечує збалансування інтересів кожного громадянина, підприємницьких структур і держави з урахуванням загальнонаціональних інтересів та пріоритетів.

Здійснення збалансованої фінансової політики вимагає підходу до управління фінансами як єдиною інституційною структурою суспільства. Будь-які структурні зрушення ведуть до змін у системі інтересів окремих суб'єктів.

Однією з найважливіших проблем економіки є фінансова реструктуризація. Вона включає п'ять основних напрямів. По-перше, це трансформація структури і засад функціонування фінансової системи у цілому. По-друге, це структурне реформування в окремих сферах та ланках фінансової системи. По-третє, це розбудова тих сегментів фінансової системи, передусім ринку цінних паперів, котрі властиві ринковій економіці, але були відсутні в умовах адміністративної. По-четверте, це докорінне реформування засад функціонування фінансів підприємницьких структур, загальнодержавних і місцевих фінансів та сфери міжнародних фінансових відносин. І нарешті, по-п'яте, це вдосконалення системи управління фінансами.

Серед досить широкого кола проблем, які стосуються як реструктуризації фінансової системи у цілому, так і її окремих сфер та ланок, можна виділити декілька ключових, що мають домінуючий характер: відсутність системного підходу до фінансової реструктуризації, надто повільний темп реформ, невизначеність з конкретним напрямом реформ, відсутність належної ефективності функціонування фінансової системи.

Між фінансовою реструктуризацією й ефективністю функціонування фінансової системи існує тісний взаємозв'язок. З одного боку, одним із головних завдань трансформації фінансової системи є підвищення її ефективності. З іншого боку, без забезпечення цієї ефективності неможлива і реструктуризація. Та й навіщо вона потрібна, якщо фінансова результативність відсутня? Тому тільки на основі досягнення належної результативності можливі та необхідні фінансові реформи.

Побудова соціально орієнтованої ринкової економіки – це не просто комплекс економічних заходів. Насамперед це шлях суспільного розвитку, заснований на демократії, на повазі до людини як найвищої цінності, до її свобод, це філософія суспільного буття і спосіб мислення. Із цього випливає, що, не забезпечивши в Україні добробут для всіх, ми не маємо шансів на успіх. Україна може зайняти належне їй місце серед провідних європейських країн (із високим рівнем економічного зростання, зайнятості й доходів населення) тільки на шляху широкого та повного реформування економіки, прискореного розвитку ринкового господарства і демократії. Але при цьому ми повинні усвідомити, якими складними та довготерміновими є процеси трансформації фінансів і демократизації суспільства.

Література

1. Гальчинський, А. *Інноваційна стратегія українських реформ* / А.Гальчинський, В. Гець, А.Кінах, В.Семиноженко, – К.: Знання України, 2002. – С. 76 – 94.
2. Василик, О. Д. *Теорія фінансів: підручник* / О.Д. Василик – К.: НІОС, 2000. – С. 17.
3. *Гроші та кредит: підручник* / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 376 с.
4. Кейнс, Дж. М. *Общая теория занятости, процента и денег* / Дж.Кейнс пер с англ.– М: Прогресс, 1978. – 108 с.
5. Боди, З. *Финансы.* / Боди, З., Мертон, Р. пер. с англ.– М.: Изд. дом «Вильямс», 2000. – С. 380 с.
6. Стельмах, В. *Огляд монетарної політики в Україні за 1991—2001 рр.* / В.Стельмах // *Вісник Національного банку України.* – 2002. – № 7. – С. 8.